

Naslov: Zovu MMF, a sve rade da ne dođe

3442

Beograd -- Vlada Srbije ponaša se tako kao da ne želi aranžman sa Međunarodnim monetarnim fondom, tvrde sagovornici Novog magazina, piše Novi magazin.

Optimizam se širi srpskom privredom - u martu ga je bilo 3,5 odsto više nego u februaru. Prema anketi časopisa Makroekonomske analize i trendovi (MAT), indikator poslovne klime za preduzetnike je na nivou lanjskog marta, indikator prodaje narastao je na 19 odsto u odnosu na februar, a značajno je smanjen (8,5 odsto) strah od rizika u poslovanju.

I Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj (NALED), na osnovu istraživanja Ipsos stratedžik marketinga, beleži rast optimizma preduzetnika. Zaključak se temelji na podatku da je u poslednjem kvartalu 2012. oko 42 odsto ispitanih kompanija očekivalo pad zarade u narednih godinu dana, a u prvom kvartalu 2013. taj procenat pao je na 34 odsto. Uz to, za dva odsto povećao se broj firmi koje se nadaju da će više investirati, a četiri odsto više firmi očekuje veći izvoz.

Posle takvog optimizma ne čudi mišljenje domaćih privrednika u anketi NALED-a da je za takav poslovni ambijent najzaslužniji ministar finansija i privrede Mlađan Dinkić, pa su ocenili da je u prvom kvartalu ove godine on jedini u Vladi (uz kolegu Aleksandra Vučića) radio bolje nego u poslednjem kvartalu 2012.

Optimizam raste i među – građanima uprkos podatku koji iznosi Veroljub Dugalić, šef moćnog Udruženja banaka, da građani u bankama sve češće traže čekove (koji su odavno prestali da budu instrument kreditiranja) kao instrument - preživljavanja.

"Sa prosečnom zaradom od 350 evra, to je jedan od načina da se preživi. To je veoma loše, ali to je naša stvarnost", kaže Dugalić.

Istraživanje stavova 1.003 građanina koje su sproveli B92 i Ipsos stratedžik marketing pokazuje, međutim, da "čak 47 odsto građana misli da Srbija ide u dobrom pravcu". Novinari te medijske kuće zaključuju da se optimizam širi neverovatnom brzinom - u decembru 2012. prvi put je posle dugo vremena bilo više onih koji misle da zemlja ide pozitivnim, a ne negativnim putem (43 naspram 42 odsto), a u martu 2013. razlika je znatno veća (47 prema 37 odsto). Otuda ne čudi podatak da tek svakog desetog građanina brine nizak standard, mada i dalje najviše građana (44 odsto) u najveće probleme ubraja nezaposlenost. To potvrđuje i državni sekretar u Ministarstvu rada Dragi Vidojević izjavom da je u Srbiji "trenutno bez posla gotovo milion lica".

Ovoliki optimizam trebalo bi da sugeriše da preduzetnici i građani podržavaju državni intervencionizam podstaknut masivnim subvencijama iz budžeta (za kamate, za kredite, za radna mesta, za kupovinu automobila, za proizvodnju čelika...) kao dobar model ministra Dinkića za uspešan izlazak iz ekonomske krize koji omogućava privredi Srbije da nezadrživo grabi ka - održivom modelu razvoja.

Srpski paradoks

Ali, tu idilu kvari paradoks - što je više optimizma, to je stanje u državi teže. Tako bar tvrdi veći deo domaćih ekonomskih stručnjaka kojima se pridružuje i Međunarodni monetarni fond, a tu ocenu argumentuju zabrinjavajućim podacima i upozoravaju da se ne treba zavaravati da su stvari krenule na bolje. Tako, na primer, ekonomista Stojan Stamenković upozorava da se "na osnovu podataka o povećanju fizičkog obima industrijske proizvodnje ne može zaključiti da početkom ove godine dolazi do obrta stagnantnog trenda ka rastućem". Podaci pokazuju da potrošnja nastavlja da opada, kao i kupovna moć stanovništva.

Naslov: Zovu MMF, a sve rade da ne dođe

4457

Stanje u privredi izgleda katastrofalno - 19.000 preduzeća i 16.000 preduzetnika duže od tri meseca ne plaća rate kredita, pa su ih banke klasifikovale u dužnike najgore "D" kategorije. Tako je nelikvidnost privrede postala problem i banaka, koje moraju isto toliko novca dodatno da izdvoje na ime takozvanih rezervacija. Time je praktično blokirano oko šest milijardi evra zbog problematičnih zajmova privredi. "Koliki problem predstavljaju nenaplativi krediti jasno se vidi, uz podatak da je ukupni kapital banaka u Srbiji oko 5,5 milijardi evra", kaže Veroljub Dugalić.

Stanje nije bolje ni u državnim finansijama. Manjak u budžetu je u prva tri meseca već dostigao 50 milijardi dinara. Predsednik Fiskalnog saveta Pavle Petrović prognozira na osnovu dosadašnjih kretanja da bi očekivani budžetski deficit do kraja godine mogao dostići 4,5 odsto BDP-a. Petrovićev kolega Miladin Kovačević izračunao je da bi budžetski deficit do kraja ove godine mogao dostići 150 milijardi dinara, umesto planirane 122 milijarde dinara. Zvanični podaci, međutim, govore da bi deficit mogao da bude i znatno veći i dostigne čitavih 200 milijardi dinara. Ministarstvo finansija je pre neki dan objavilo da je fiskalni deficit u prvom tromesečju iznosio 50 milijardi dinara. Dakle, ako se ovako nastavi - a ništa ne ukazuje da neće - manjak u državnoj kasi stvarno će dostići 200 milijardi. Posebno je opasna, međutim, još jedna okolnost. Naime, do sada su Vladina tela - Ministarstvo finansija, Trezor i drugi, Fiskalnom savetu redovno dostavljali sve podatke; u poslednje vreme, međutim, "odbijaju saradnju", što implicira da je potrošnja još više iskočila iz postavljenih okvira.

Deficit naročito uvećavaju troškovi novih intervencija države, kao što je recimo pomoć Železari Smederevo, i to bi stvarni deficit moglo da podigne i na pet odsto BDP-a. Nikola Altiparmakov, član Fiskalnog saveta, ocenjuje da "neki oblik bankrota postaje neizbežan". Za poslednjih sedam meseci svog mandata, dakle do kraja jula prošle godine, stara vlada se zadužila za 700 miliona evra, a Dačićeva vlada za prvih sedam meseci svog mandata fantastičnih tri i po milijarde evra, povećavši tako javni dug po stanovniku za 1.400 evra. Zbog toga je predstavnik MMF-a u Beogradu Bogdan Lisovolik srpskoj Vladi poslao alarmantnu poruku: "Morate se izvući iz dužničkog ropstva".

To je "okvir za ram" pred predstojeće razgovore Srbije s Međunarodnim monetarnim fondom čija redovna misija stiže 8. maja u Beograd. Na osnovu optimizma radnika i preduzetnika-poslodavaca reklo bi se da ministar finansija i privrede nema razloga da strepi - raste mu politički rejting među biračima i popularnost u poslovnoj zajednici i to mu je jak "kec u rukavu" s kojim izlazi pred MMF tražeći aranžman iz predostrožnosti na godinu i po dana, umesto neugodnog trogodišnjeg "stendbaj" aranžmana koji podrazumeva "dijamant pravo" MMF-a da se "u sve meša". Sa ruskim zajmom od pola milijarde dolara za popunjavanje budžeta i 400 miliona evra zajma Fonda za razvoj iz Abu Dabija (za poljoprivredu), Dinkić šalje poruku da Srbiji i nisu potrebni novci iz MMF-a čija se upotreba strogo kontroliše.

Nevolja po ministra Dinkića je, međutim, da je to što radi i što mu trenutno donosi popularnost - suprotno od onoga što traži MMF, a što je bolno, traži odricanje i donosi političku nepopularnost. "Veliki optimizam je opasan, mogao bi da ima negativne posledice i da nas navede na pomisao da Srbiji ne treba Međunarodni monetarni fond", opominje Stojan Stamenković.

Gori život

S druge strane, istraživanje NALED-a pokazuje da građani ipak lošije ocenjuju ukupan rad Vlade u prvom kvartalu ove nego u istom razdoblju 2012. godine. To bi moglo da sugeriše da su reforme neophodne, ali da bi Dačić u tom slučaju mogao da prođe kao njegov slovenački kolega Janez Janša ili hrvatski Zoran Milanović. Tako posmatrano, moglo bi se reći da je Dačićev kabinet na nakovnju i samo čeka da mu čekić padne na glavu.

Nikola Altiparmakov veruje u ono što je odavno poznato i od čega vlasti u Srbiji beže "k'o đavo od krsta" - da su Srbiji za dobijanje aranžmana s MMF-om neophodne ozbiljne mere budžetske štednje i krupne reformske mere s kojima je stala 2005. godine. "Bez reformi i štednje nemoguće je smanjiti budžetski deficit, bez smanjenja budžetskog deficita nemoguće je zaustaviti eksploziju javnog duga narednih godina i u tom slučaju kriza javnog duga i neki oblik bankrota postaju neizbežni. Potrebne su zato velike

Naslov: Zovu MMF, a sve rade da ne dođe

4023

nepopularne reforme – nastavak penzijske reforme, uspostavljanje održivog sistema fiskalne decentralizacije, smanjenje broja zaposlenih u zdravstvu, školstvu i državnoj upravi", nabraja Altiparmakov. A Pavle Petrović poziva ministra finansija i privrede "da se suoči s realnošću".

Kao svojevrsna prethodnica paketa koji donosi Misija MMF-a iz Vašingtona može se tumačiti mišljenje Bogdana Lisovolika u jednom nedavnom intervjuu. U nešto slobodnijem tumačenju moglo bi se reći da se MMF naročito "narogušio" na sve vrste državnih subvencija iz budžeta - od subvencija kupcima Fiatovih automobila, do subvencije investitorima za radna mesta i ambicije države da novcem poreskih obveznika (i stranim zajmovima) pokrene proizvodnju čelika u Železari Smederevo.

Dvostruka sugestija

Lisovolik kao najvažnije izazove vidi visok fiskalni i spoljni deficit, visoku inflaciju i nizak privredni rast koji zahteva sveobuhvatno poboljšanje u poslovnom okruženju da bi visok rast bio održiv. Ova ocena mogla bi da se čita između redova i kao dvostruka sugestija: prvo, privredni rast ne može da počiva na subvencijama ("subvencije ili poreske olakšice mogu kontraproduktivno da deluju na tržište i njegovu ulogu u podršci proizvodnji", kaže Lisovolik) i, drugo, ne može se zasnivati na privatnim vezama jednog ili dvojice državnih funkcionera u privlačenju investicija.

Samo nekoliko dana pred dolazak međunarodnih bankara iz Vašingtona njihov predstavnik u Beogradu poručuje domaćim vlastima: "Za eventualno sklapanje novog aranžmana potrebno je nastaviti reforme u oblasti penzijskog sistema, tržišta rada, javnog sektora i uslova poslovanja. Lopta je u dvorištu nadležnih u Srbiji".

Ali, zbog svih tih zahteva MMF je već jednom oteran iz Beograda – februara 2012. kad Vlada Mirka Cvetkovića nije bila spremna da se uhvati u koštac s pobrojanim reformama, a kasnije se i aktuelni premijer Ivica Dačić nekoliko puta javno deklarirao kao protivnik bilo kakvog aranžmana s MMF-om.

Visokopozicionirani funkcioner u državnoj hijerarhiji koji je tražio anonimnost u razgovoru za Novi magazin izražava uverenje da će pregovori misije MMF-a s Narodnom bankom Srbije trajati samo jedan dan, jer u monetarnoj politici ništa nije sporno. Ali se zato očekuje teška debata oko fiskalne politike, pogotovo ako je tačan nalaz Fiskalnog saveta da je značajno probijen planirani deficit za prvi kvartal. "Glavna tema u Vladi i Ministarstvu finansija i privrede biće pitanje zašto mi ništa ne radimo na rashodnoj strani budžeta i samo povećavamo izdatke daljom blagonaklonošću države prema nekim firmama, na primer prema Železari Smederevo. Da se razumemo, to nije napad MMF-a na ministra Dinkića, činjenica je da u ovoj zemlji takva situacija postoji godinama, imamo ogromne rashode, mada je sada novost da se ti rashodi povećavaju", kaže ovaj državni funkcioner.

MMF ima jednostavan "recept" za Srbiju, ali začini moraju da budu obilati: da se ne štedi na merama za pokretanje privrede i njeno izvođenje na put održivog ekonomskog rasta, u to "testo" umešati nisku inflaciju, uz istovremeno dodavanje mera za smanjenje fiskalne i spoljne ranjivosti. Prevedeno na jezik ekonomske "domaćice" to znači - novo zamrzavanje plata u javnom sektoru i penzija i ozbiljno smanjenje subvencija.

Zato već citirani državni funkcioner smatra da će Misija MMF-a u predstojećim razgovorima posebno insistirati i vrlo ozbiljno otvoriti pitanje budžeta za 2014. godinu, jer "sad se već vidi da će dogodne problemi biti veći nego ove, budući da dospevaju velike obaveze".

Šanse za sklapanje novog "stendbaj" aranžmana sa MMF-om su "pola-pola". Da li je moguće da se namerno odugovlači državno paljenje visokih peći u smederevskoj Železari da se ne bi dodatno iritirao MMF pred dolazak u Beograd? Teško da bi odgovor mogao biti potvrđan. Pre će biti da i Ministarstvo finansija i Narodna banka smatraju da Srbiji i nisu potrebni novci iz MMF-a i da se ta sredstva mogu naći i na drugoj strani (Rusija, Kina, Abu Dabi, međunarodno finansijsko tržište...).

Datum: 22.04.2013 14:13

Medij: www.b92.net

Link: http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2013&mm=04&dd=22&nav_id=707288

Autori: Novi Magazin

Teme: Stojan Stamenković; Makroekonomske analize i trendovi - MAT

Naslov: Zovu MMF, a sve rade da ne dođe

719

A i MMF je nezgodan svedok i arbitar koji bi želeo da stane na put političkom upravljanju ekonomijom. Bez njegovog nadzora vlast u Beogradu može da kopa koliko god želi budžetsku rupu i da do narednih izbora odugovlači s neophodnim reformama da ne bi iritirala biračko telo. Zato se u Srbiji majski pregovori sa MMF-om dočekuju ravnodušno, bez uobičajene nervoze i poslovične užurbanosti. Sagovornik Novog magazina blizak oficijelnim krugovima, kaže čak da se "Vlada prilično neozbiljno priprema za pregovore sa MMF-om". Prema njegovim rečima "moguće je da MMF, kad vidi plan koji mu je Vlada Srbije pripremila, od pregovora – odustane". "Bio bih iznenađen da se aranžman sa MMF-om napravi", zaključuje naš sagovornik.